



Organ för svenskarna i Estland.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Ansvarig redaktör: M. Westerblom
Red. Riiüti 3, Tallinn.

Prenumerationspris:

Inrikes Utlandet
1 år Ekr 2:— 1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:— 1/2 " " 2:—

Kustbons medarbetare:

Professor S. Karling, Tartu
Professor P. Wieselgren, Tartu
Skolförestånd. A. Stahl, Tallinn
Fru Gundel Stahl
Prosten K. Nilsson
Rektor A. Üksti, Haapsalu
Pastor Hj. Pöhl, Wormsö
Skolförestånd. A. Nyman, Wormsö
Skolläraren T. Gärdström
A. Westerblom
Stud. A. Berggren
Fröken M. Hollingers
Rektor P. Byström, Noarootsi
Fru E. Byström
Kyrkoherde Sven Danell
Skollärare A. Samberg
Skollärare Viktor Pöhl
Skolförestånd. H. Timmerman, Sutlepe
Lantbrukare R. Timmerman, Kohila
Skolförestånd. A. Vesterberg, Riguldi
Joel Nyman
Arvid Nyman
A. Bergman
Handlanden G. Stahl
Skolförestånd. M. Gottkamp, Vihterpalu
Johannes Pöhl, Pakri
Skolläraren A. Appelblom, Naissaar
m. fl.

Ryska militärplan beskjutas i Narva.

Tre ryska militärflygplan kretsade en timme och tre minuter över Estlands territorium.

Onsdagen den 5 ds. kl. 1,08 på dagen överskredo tre ryska militärplan i närheten av Narva den estnisk-ryska gränsen. Flygplanen gingo helt nära varandra och mycket lågt. De kretsade över själva staden och flögo senare längs ån i riktning mot Vasknarva. Vid Vasknarva voro flygplanen, såvitt man kunde se, endast 50 meter över marken. De flögo ett tag ut över Peipussjön, men återvände snart till Vasknarva och Permisbyn. Därefter tago flygplanen åter riktning på Narva längs ån, kretsade över staden och lämnade Estlands territorium kl. 2,11. Således varade ryssarnas flygtur i Estland en timme och tre minuter.

De ryska flygplanen märktes först vid Narva kaserner, där de överskredo gränsen. Meddelandet överlämnades till militärförläggningarna i Narva, vilka dock ej hunno vidtaga några åtgärder. Ankomna till Vasknarva mottogos flygplanen av därvarande gränsvakter och militärer med maskingevärseld. Flygplanen kretsade över Peipussjön där just Rysslands och Estlands gränsvaktsstyrelser behandlade frågan om bortförande av 17 fiskare till Ryssland. Återkomna över Narva mottogos även flygplanen här med maskingevär och likaledes vid gränsen, men här hade flügplanen stigit till så hög höjd, att de voro utom fara. Man tror dock, att ett flygplan blivit skadat under färden, emedan det vid återresan mer eller mindre förlorat jämvikten. Enligt militära fackmäns utsago lär flygplanen varit av den tvåsitsiga förstörartypen. Saken kommer att bli föremål för undersökning.

Flygbesökets förspel.

Tisdagen den 4 ds tillfångatog ryska gränsvakten 17 estländska fiskare från Ajajöe by.

Fiskarena hade slagit upp läger på Peipussjön, som här är brukligt, och hade med sig tre hästar, fiskeredskap och fångsten när ryska gränsvakten överrumplade dem kl. 8 på morgonen och togo dem till fånga samt förde dem över till Ryssland. Enligt vad som hittills framgått av undersök-

ningarna ha fiskarena tillfångatagits på estniskt territorium. För klarläggande av frågan hade en blandkommitté av Estlands och Rysslands gränsvaktsofficerare sammanträtt ute på isen där fiskarena haft sitt läger för att där undersöka sakförhållandena beträffande fiskarens tillfångatagande. Just under tiden anlände då de sovjetryska flygplanen. Naturligtvis kunde

kommittén under sådana förhållanden icke fortsätta med utredningsarbetet. På kort tid är det nu andra gången som ryssarna tillfångatagit estländska fiskare. Fiskarena ha erhållit varningar att vara försiktiga och icke begiva sig allt för nära gränsen, så att de av eventuella misstag kunde hamna på ryskt territorium. I här föreliggande fall ha fiskarens tillfångatagande skett ett gott stycke in på Estlands territoriella område.

Sund samhörighetskänsla.

I sin bok „Tösen från Stormyrtorpet“ berättar Selma Lagerlöf om huru bröllopet mellan Gudmund Erlandsson och nämndemansdottern Hildur skall stå annandag pingst. Någon dag före bröllopet gör Gudmund stadsbesök, kommer i dåligt sällskap och dricker sig redlös. Följande morgon finner han sina kläder trasiga och blodiga. I den nyss öppnade morgontidningen läser han under braskande rubriker meddelandet om att under natten ett våldsamt slagsmål mellan berusade personer ägt rum i staden, varvid en man kvarlämnats död på valplatsen. Men den skyldige skall snart vara ertappad. Ett avbrutet knivblad fanns nämligen kvarsittande i den dödes kropp. Automatiskt sticker Gudmund handen i fickan och tar upp sin fällkniv. Bladet är avbrutet! Han går ut ifrån gården till ett närbeläget kärr, och i kärret kastar han den farliga kniven. Men hans fader har stått i fönstret och sett allt. När Gudmund avlägsnat sig, går han ut, hämtar upp kniven och behåller den hos sig. Hela sammanhanget stod klart för honom.

Dagarna gå. Bröllopsdagens morgon spänner Gudmund för hästen, och far och son fara sida vid sida till bröllopsgården och den väntande bruden. Men på vägen kom bekännelsen. Fadern drog nästan en suck av lättnad. „Jag är glad, att du talade om det själv“, säger han. „Var det verkligen din mening att gå i brudstol i dag utan att bekänna? Det var ett stort ansvar du tog på dig. Förstod du inte, att om du bleve upptäckt, skulle du dra Hildur och hennes släkt med i ditt elände?“ — „När jag for hemifrån i morse, då tänkte jag, att jag måste tala om för nämndeman hur du hade det, om du inte beslöt dig för att göra det själv“.

Det blev icke något bröllop. I stället för till prästen blev det att fara till länsmannen. Hur berättelsen för övrigt ut-

vecklade sig, hör egentligen icke hit. Vi skola här blott dröja vid den bild av faderns karaktär, som framskyntar för oss: Fadern, som var beredd att själv angiva sin son. Hur tung den plikten än var, fanns det ingen tvekan hos honom. Aldrig en tanke på att söka fördölja! Detta är svensk rättskänsla och svenskt sinne- lag, ett av den svenska allmogens vackraste drag till allmänbildningen av det svenska folkets karaktär. Ty hos allmogen har detta drag under århundradens lopp fostrats fram. Av gammalt har den svenske bonden haft rätt att sitta med som tolvman vid domarens bord. En märgfyllt, lagisk kristendom har gjort sitt till. Och så har denna skärpta rättskänsla blivit gemensam egendom för det bästa av svensk allmoge. Från bondeklassen har den gått vidare och slagit rot i de andra samhällsklasserna.

Förvisso finnes denna skärpta rättskänsla i större eller mindre grad hos alla folk. Det måste väl alltid vara så att det står en strid mellan en mera skärpt rättskänsla och en annan rättskänsla av mera grumligt slag. Allra bäst kommer detta till synes, när rättskänsla och samhörighetskänsla råka i konflikt med varandra.

För icke så länge sedan läste man i tidningarna om att en man av mycket förnäm släkt gjort sig skyldig till en stor förskingring. I hast samman- sköto hans rika släktingar en penningesumma för att ersätta det förskingrade beloppet och undvika skandal. Men hans Høge Överordnade sade nej! „Rättvisan skall ha sin gång!“ En ung man av mycket hög härkomst råkade i olycka för sin bil. Beskäftige gynnare voro genast redo att vidtaga åtgärder för sakens likvide- rande i tysthet med hänsyn till familjens anseende. Men hans Høge Fader sade nej! „Jag vill icke, att något undan- tag göres för min son. Han skall bestraffas som var och en annan“.

Det finns en sund och osund samhörighetskänsla. Den osunda samhörighetskänslans valspråk heter: „Tysta ned!“ I samhörighetens, släktens, kårens, nationens namn måste den enskildes felsteg döljas och förtigas. Familjens och folkets ära måste vara obefläckad. Precis som om det funnes någon fläckfri sammanslutning här i världen! Om t. ex. i en kår eller annan enhet av något slag en medlem begått en förseelse, skall naturligtvis det hela tystas ned och rättvisan på ett eller annat sätt förbigås för att saken ej skall nå offentligheten. Givetvis kan det finnas ett eller annat tillfälle, då detta förfarande kan försvaras. Men hur går det i allmänhet med detta nedtystande? Sanningen finner alltid en utväg. När den ej slipper fram på naturligt sätt, söker den sig andra, hemliga och skadliga vägar. Så blir den nedtystade förseelsen i stället ett inre gift, som i hemlighet tär på de finaste rötterna och så småningom leder till en inre förruttnelse i hela organismen. Även om skenet har uppehållits, så har nedtystandet fått en verkan rakt motsatt den som var avsedd. Följden blir ofta att nedtystandet drager större skam över kåren än vad en grundlig upprövning redan i begynnelsen hade gjort.

Gudmunds fader hade ingen lätt väg, när han förde sonen till länsmannen. Ett sådant ingripande i egna led måste alltid vara smärtsamt. Vi äro gemenskapsmänniskor, som icke blott känna vår egen sorg och vår egen skam utan också våra medmänniskors. Vi förstå att angivelsen skall draga skam även över oss, som stå den skyldige nära. Låt oss dock därvid minnas, att dåligt folk-material finnes i alla grupper och alla folk. Såväl bland svenskar som ester, såväl bland italienare som tyskar, engelsmän och andra finnes mindervärdigt folk. Därför behövar vi icke blygas inför var-

Ungdomsföreningarnas aftonunderhållning.-

I ett föregående nummer av Kustbon gjordes ett förslag att ägna en hel aftons program på en ungdomsföreningsfest åt ett ämne, en idé eller en person. Sålunda kunna vi arrangera en hembygdsfest, en fosterländsk fest, en fredsfest, en Valborgsmässoafton, en morsdagsfest eller en Lucia-afton. I en viss utsträckning har detta redan praktiserats hos oss. Men helt säkert är det mindre vanligt att ägna ett helaftonsprogram åt en författare. Därför skola vi här redan giva några enkla förslag till sammanställandet av program för dylika samkväm, men måhända senare även beröra arrangerandet av fester av det förstnämnda slaget.

* * *

Vi börja med en Fröding-afton.

I de föreningar, där man kan åstadkomma musik, vare det trevligt att börja denna afton med ett potpurri av svenska folkmelodier. Det skulle genast sätta oss in i den rätta frödingiska stämningen. Så böra vi få höra ett kort och sakligt föredrag om Frödings liv och diktning. Därpå kunde körsång följa. Vi föreslå de vackra sångerna „Sjöfararen vid milan“ och „Säv, säv susal!“ (t. ex. i Selim Palmgrens arrangemang — nr. 112 och 80 i S. F. V:s sångbok) samt den allmänt bekanta visan. „Tre trallande jäntor. — Deklamation blir det följande numret. Bäst att välja dikter, lämpade efter den uppträdandes förmåga och egen smak. Urvalet bland roliga och vackra dikter är ju stort hos Fröding. — Efter uppläsningen passar solosång. Huru vore det med „Inga-lilla“ (tonsatt av Lejdström) och „Vallarelåt“ (musik både av Ivar Wideen

andra, om sådana skulle er-tappas ibland oss.

Det enda vi till sist egentligen böra blygas för, det är om vi skulle kunna misstänkas för obenägenhet att vilja hålla rent framför egen dörr.

och E. Melartin). Frödings muntra dialog „Äktenskapsfrågän“ arrangeras latt. Kostymeringen helst folkdrakter. Och till sist tar vi några glada folkdanser. Då har vår afton från början till slut verkligen gått i Frödings anda och tecken.

* * *

Vid en Lagerlöfs-afton kunde vi uppföra ett skådespel. Ett stycke, som våra ungdomsföreningar säkert går i land med, är „I Lövdala prästgård“ (fritt dram. efter S. Lagerlöfs roman Liljecronas hem av Marita Allardt). Stycket ingår i Sv. Folksk. Vänners kalender 1932 — utg. i Finland.

Men dessförinnan bör publiken få höra något om den stora författarinnan. Ett musiknummer lämpar sig utmärkt mellan föredraget och teaterstycket.

Kanske vore det möjligt att en gång få se filmen. Gösta Berlings saga under en sådan afton.

G. E. M.

Ny legationssekreterare i Riga.

Till legationssekreterare vid Svenska Beskickningen i Riga fr. o. m. 1 april har utnämnts andre sekreteraren i Utrikesdepartementet i Stockholm K. L. Hj. Nylander. Hittillsvarande legationssekreteraren N. F. H. Berencreutz har utnämnts till förste legationssekreterare vid Svenska Beskickningen i Helsingfors.

Vår käre fader
farfar och morfar

Hans Aspelin,

född den 19 februari 1859,
avled stilla i sitt hem
på Vormsö
den 30 januari 1936.

Sörjd. Saknad.

B A R N

Barnbarn, barnbarnsbarn.

Sv. Ps. 33:3

Hembygden.

Rikholdi.

Lördagen den 1 ds hade fest anordnats i Höbring skolhus.

Programmet var omväxlande. Under ledning av skolföreståndaren A. Vesterberg framförde S. O. V. sångkör flera sångnummer. Höbring stråkorkester medverkade också under ledning av läraren Vesterberg. Dessutom utfördes folkdanser, tablå, och skådespel. Vidare hölls föredrag av hr. Rud. Timmerman med tema: Den förestående folkomröstningen. Skolhuset var fullsatt till sista plats. Så väl föredraget som det övriga programmet följdes med största uppmärksamhet.

Söndagen den 2 ds talade hr. Timmerman över samma ämne i Bergsby skolhus.

Föreståndaren för Roslep folkskola, Arvid Nyman, har på grund av halssjukdom befriats av läkaren från tjänstgöring på en månad. Till vikarie har av skolstyrelsen utsetts fil. mag. Karin Blees.

På grund av intresserades önskan har S. O. V:s Roslep-avdelning anordnat en kurs i räkning. Första lektionen ägde rum fredagen den 31 januari. Det är glädjande se kunskapsförstans tilltagande hos svenskskolan, varför vi få lyckönska och hoppas på annat liknande i fortsättningen. Även Manhemsbiblioteket i Roslep, vilket som bekant innehåller litteratur i äkta svensk-nordisk anda, har på senare tider rönt ett större intresse, vilket visar tendenser i önskvärd riktning.

Svensk församlingsafton i Tallinn.

Torsdagen den 13 febr. kl. 7 em. anordnas i Svenska folkskolan i Tallinn en församlingsafton. Prosten Nilsson kommer därvid att hålla föredrag om den svenske ärkebiskopen och psalmdiktaren J. O. Wallin. Dessutom förekommer uppläsning, solosång m. m. samt te-servering. Församlingen och andra intresserade inbjudas härtligt.

Vormsö.

Svar på Vormsöbrevet.

Det är fatalt vad somliga bönder kunna vara efter sin tid, som t. ex. Per Bonde, som säger att man sparkar över isen till staden. Jo om han menar att man ligger på släden och sparkar, då är det förlätligt. — Isen är ju god. Veden vandrar över isen och försvinner i staden. Priset säges vara bättre än i fjol. Huruvida pengarna vandra hemåt är emellertid svårare att avgöra.

Förliden söndag var det ett tjugotal intresserade samlade i kommunalhuset där man utsåg en kommitté som sköter om nödvändiga upplysningar åt befolkningen angående folkömröstningen. Söndagen den 9 blir ett offentligt möte anordnat för nämnda ändamål och hoppas vi ha besök även utifrån.

Manskören övar kraftigt här på ön. De ha lovat svara för underhållningen på frihetsdagen. Vi andra vänta och hoppas det bästa.

Kommunen har fått löfte att från statens skog för nedsatt pris få en del timmer till skolbygget i Hullo. Timret skall fällas nu i dagarna och bygget skall enligt rådets beslut påbörjas till våren.

Handelsföreningen har under hösten och vintern undergått en grundlig renovering; nya hyllor, lädor, tapeter och nymålat. Omsättningen påstås också ha ökats under året 1935. Vi ha ju nu kommit in i de olika årsstämmornas månader, då alla kvitton skola granskas och kan vi återkomma till omsättningen i en snar framtid. Nu finns det emellertid åter varor i affären. Kom och köp, så få Ni se och besanna! —e

70 år fyllde den 31 januari fru Anna Rundberg i Tallinn. Fru Rundberg är bördig från Lovisa, Finland, men sedan en längre tid bosatt i Estland.

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn: Söndagen den 9 februari kl. 11 fm. svensk högmässa, prosten K. Nilsson. Söndagssk.

Utländet.

Andra interpellationen i Finlands riksdag angående Estlands statskupp.

Den 16 dec. sisl. år inlämnade socialdemokratiska riksdagsfraktionen interpellation vari anhålles om besked huruvida det överensstämmer med sanningen, att den i Estland den 8 dec. planerade statskuppen var förberedd i Finland och att sprängämnen och gevär transporterats därför.

I inrikesministerns svar av den 20 dec. ingick att major Heimolainen som tjänstgjorde vid krigsministeriet har missbrukat sin ämbetsfullmakt i det han anskaffat granater till de estniska kuppmakarna. Samtidigt meddelade ministern att ingenting dock tyder på att kupplanen sedan en längre tid förberetts i Finland. Vid senare undersökningar har dock framkommit att så varit fallet, och däri deltog friskt, utom estniska, även finska fascister. Det har visat sig att finska myndigheterna först kommit på spåren en hel del

brottsliga förehavanden först efter det de erhållit kännedom härom genom estniska regeringen. Vidare framgår att fascisterna i Finland uppeggat mindre ansvarsfulla medborgare att utöva attentat mot internationella personligheter, däribland engång mot grannlandats statsöverhuvud.

I interpellationen ingår:

- 1) Huru kunde det försiggå att i Finland utan regeringens medvetande kunde förberedas planer om statskupp som skulle försiggå i ett annat land?
- 2) Har regeringen, utom det allmänt redan kända, ännu några data beträffande JKL och „Sinimusta“ organisations brottslighet?
- 3) Vad ämnar regeringen företaga, som skydd åt allmänheten och staten mot liknande brottsliga företag samt för att göra slut på politisk propaganda inom militären och skolorna.

Sveriges Konung besöker Finland.

Enligt vad „Uusi Suomi“ meddelar ämnar konungen av Sverige, Gustav V, d. år i juni månad besöka Finland.

I programmet ingår besök hos Finlands stadsresident på Kultaranta. Konung Gustavs resa anses först och främst som svarsvisit å Finska statsresidentens besök i Sverige under föregående år.

Med detta besök önskar man samtidigt understryka Finlands närmande till Sverige och de övriga skandinaviska länderna.

Politiskt mord i Schweiz.

Den 4 februari mördades i Dawos tyska nationalsocialisternas ledare Wilhelm Gustloff. Mordet förövades av en 26-årig judisk student David Frankfurter, som efter fullbordat dåd rymde, men senare angav sig själv.

Folkömröstning i Tyskland.

Enligt vad „Neue Züricher Zeitung“ erfarit förberedes folkömröstning även i Tyskland och den skall äga rum i mars d. å. Folkömröstningen skall ge svar på frågan, om Tysklands folk godkänner ledarens politik, som skulle vara inriktad på att återfå kolonierna.

På vissa håll låter man förstå att denna manöver blott företages för att bortvända folkets uppmärksamhet från de inre svårigheterna i landet, såsom bristen på råmaterial, livsmedel m. m.

Bliv medlem i S.O.V.

och prenumerera på

KUSTBON